

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 9711-09-08 כהן נ' קיבוץ עין חרוד איחוד ואח'

בפני כב' השופט דניאל פיש

תובעים
 1. יעקב כהן ת.ז. XXXXXXXXXX
 2. קיבוץ עין חרוד איחוד
 ע"י ב"כ עו"ד י. נחשון ואח'

נגד

נתבעים
 1. קיבוץ עין חרוד איחוד
 2. ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ
 ע"י ב"כ עו"ד הוד סוקול ושות'

חקיקה שאוזכרה:

תקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), תשט"ז-1956: סע' 15

פסק דין

1. התובע, יעקב כהן, יליד 1938, חבר קיבוץ עין חרוד איחוד, נפגע בתאונה ביום 10.5.06. התובע הגיש תובענה להטבת נזק גוף נגד הקיבוץ והביטוח החקלאי. התובע הינו החשמלאי הבכיר בקיבוץ ונפגע עת הגיע לבצע תיקונים במשאבה לניקוז מים ברפת (משאבת מפרדת הזבל - להלן: המשאבה). ידו הימנית של התובע נתפסה ברצועות המנוע של המשאבה וחלקים מאצבעות 1,3,4 ו-5 נקטעו.
2. יחד עם תביעתו הגיש התובע חוות דעת מומחה שנערכה על ידי ד"ר משה דניאל. המומחה העריך את נכותו המשוקללת של התובע ביד ימין בשיעור של 34.35% וציין שהיה מקום להפעיל תקנה 15 לתקנות המל"ל בגובה 50%. לעומת זאת, המומחה מטעם הנתבעות, ד"ר מיכה רינות, העריך את הנכות המשוקללת ביד ימין בשיעור של 27.13%.
3. למען הסדר ועל מנת שלא תוגש תביעת מיטיבים, הצטרף הקיבוץ לתביעה כתובע נוסף יחד עם התובע. במהלך ההליך באי כוח התובע הצהירו שלא תוגש תביעת מיטיבים על ידי הקיבוץ בנוסף לתביעת התובע.

עמדת התובעים

4. באי כוח התובעים טענו כי נמסרה גירסה אחידה ביחס לאירועים שהביאו לפגיעה בתובע ונטען שגרסת התובע, וגרסאות העדים האחרים, עשור בהיר ונמרוד וידנפלד תאמו את גרסת התובע - כי התובע הגיע לתקן את המשאבה לאחר שהודע לו במפורש שהמשאבה מנותקת מזרם החשמל כיוון שמפסק הפחת קפץ.
5. ביחס לביטוח נטען שעל פי הפוליסה עם הנתבעת 2, חברי הקיבוץ הם המבוטחים והקיבוץ הוא בבחינת המעביד.
6. ביחס לסוגיית האחריות ושאלת קיום אשם תורם נטען שמרכז הרפת אמר לתובע שהמפסק פחת קפץ ושלא ניתן להפעיל את המשאבה, שמרכז הרפת לא עשה כל מאמץ לדאוג שלא יגעו במשאבה ולא מנע מעובד אחר (העד עשור) להפעיל את המשאבה במהלך הלילה. כך נוצר מצב שבבוקר מנהל הרפת פגש את התובע בעת שזה הגיע לתקן מקרר ברפת ולא אמר לו דבר על כך שהמשאבה הופעלה מחדש. עוד נטען שמפסק הפחת מכוסה בחלונית בלתי שקופה והתובע לא יכל היה להבחין בכך שמפסק הפחת הופעל מחדש. נטען בנוסף שעל גבי המשאבה עצמה לא הותקנה שום מערכת אזהרה אשר היתה יכולה להתריע שהמשאבה עומדת לפעול. נטען שהאחריות בגין המצב שנוצר נמצאת בידי הקיבוץ (ומתוקף הפוליסה בידי הנתבעת 2) שלא דאג לקיים תנאי עבודה בטוחים.
7. לעניין האפשרות של קיום אשם תורם נטען שיש לפסוק לחובת התובע לכל היותר כ- 10% אשם תורם ונטען שבמקרים קיצוניים - שאין המקרה הנדון דומה להם - נמצא אשם תורם בהיקף של כ-30%.
8. לעניין הנכות נטען שלאור הפער בחוות הדעת נכון יהיה לייחס לתובע כ- 30% נכות רפואית ותפקודית כאחד. ביחס לנזקים נטען כדלקמן: כאב וסבל - כ-200,000 ₪ על בסיס אחוזי הנכות ודוגמאות מהפסיקה; הפסדי שכר - נטען ששכרו של התובע עמד על כ- 80 ₪ לשעת עבודה בהתאם לנתוני השכר שהוצגו ביחס לחברי הקיבוץ. התוצאה הינה ששכרו של התובע, שעבד על פי הטענה במשרה מלאה, השתווה ל-14,000 ₪ לחודש. לגבי הפסדים - נטען שהתובע לא עבד באופן מלא משך 3 חודשים שלמים לאחר התאונה ולאחר מכן חזר לעבודה חלקית בלבד. על כן נטען להפסד עבור 3 חודשים של 45,000 ₪, הפסדי עבר נוספים בסך 235,000 ₪ (14,000 ₪ X 30% X 56 חודשים). הסכום הכולל עבור הפסדי שכר לעבר הגיע ל- 280,000 ₪. באשר לעתיד הועמד ההפסד על 315,000 ₪ (4,200 ₪ לחודש משך 7 שנים בהיוון של 75). נטען עוד להפסדי פנסיה של 3,000 ₪ לחודש. נטען שהוכח שהתובע עבד במשרה מלאה לפני התאונה וכי לאחר התאונה הינו מסוגל לעבוד במשרה חלקית בלבד. נטען שהדרך לחשב את הפער הוא חישוב של 30% ממשרה מלאה כהפסד. ביחס לעזרת צד ג' התבקש פיצוי כולל בסך של 150,000 ₪ ובגין עזרה לטיפולם רפואיים והוצאות שונות פיצוי בסך של 30,000 ₪. לאור צירוף הקיבוץ וההתחייבות שניתנה בקשר

לאי הגשת תביעת מיטיבים, נטען שאין רלוונטיות ליחסים הפנימיים בין הקיבוץ לבין חבר ביחס להפסדים.

עמדת הנתבעות

9. נטען שהתובע הינו חבר קיבוץ משנות ה-50 וחשמלאי בותק עצום של כ-40 שנה. נטען שהיה למעשה החשמלאי של הקיבוץ בהא הידיעה ובעל הסמכות העליונה בתחום זה הקיבוץ. נטען שהתובע נקרא לבדוק תקלה במשאבה שקיימת ברפת מאז שנות ה-70 ושהתובע השתתף באופן פעיל בהתקנתה. בנוסף, נטען שהתובע היה זה שביצע את התחזוקה השוטפת במרכיבי החשמל של המשאבה והוא מכיר אותה היטב ואף התקין את מפסק הפחת במקור.
10. ביום התאונה נטען שהתובע ניגש למשאבה ודבר ראשון הניח ידו על הרצועות מבלי לבדוק אם המשאבה מחוברת לחשמל. נטען שמדובר בפעולה מכוונת ויזומה על מצד התובע. נטען שמדובר בהתרשלות רבתית היות והמפסק נמצא במרחק מטרים ספורים והצורך לבדוק אותו קודם לביצוע פעולה כלשהי במשאבה היתה ידועה היטב לתובע. נטען שמדובר ברשלנות תורמת בלעדית ומכרעת ושלא חלו תקלות או ליקויים במשאבה, אלא שהתובע לא ביצע את הפעולה הבסיסית ביותר טרם הכנסת ידו אליה. נטען עוד שהדרך הזולה ביותר למנוע את הנזק בעוד מועד היתה על ידי בדיקת זרם החשמל טרם ביצוע העבודה וכי גם מסיבה זו יש להטיל על התובע את האחריות. נטען שאין כל רלוונטיות למיגון או גידור המשאבה ושאלה לא היו מונעים את התאונה בניסיונות בהן התרחשה. נטען שהקו המנחה בפסיקה הינו לדחות תביעות עובדים בסיטואציות בהן העובד שולט על נסיבות המקרה ויצר אותן. נטען שאף גישה פחות מחמירה מחייבת הטלת אשם תורם משמעותי ביותר על מבצע הפעולה, בסדר גודל של 75%.
11. באשר לנזק נטען שהנכות הרפואית גבוהה מהנכות התפקודית אשר צריכה לעמוד על כ-15%.
12. באשר להפסדים נטען שלתובע לא נגרם הפסד הכנסה כלשהו, שהוא היה חבר קיבוץ שלא קיבל משכורת אלא קצבה ושקצבתו לא פחתה ולו במקצת מאז התאונה. נטען שהתובע שב לעבודתו אחרי 3 חודשים באותה מתכונת בה עבד קודם. נטען שהוכח שהתובע עבד גם קודם וגם לאחר התאונה במתכונת חלקית של 4 שעות עבודה ביום ואין מקום לקבל את הטענה שעבד במשרה מלאה היות והטענה סותרת מסמכים רשמיים והתובע לא עמד בנטל הראיה להוכיח הכנסה נוספת, נטל הדומה לזה שנקבע להוכחת הכנסות שעליהן לא שולמו מיסים.

13. נטען עוד שאין מקום לפסוק הפסדי שכר לעתיד היות והתובע הוא כבן 73 היום ויכול לעבוד אם יחפוץ או לפרוש ללא קשר למגבלותיו. נטען שהפסדי פנסיה לא הוכחו. כמו כן נטען שהקיבוץ נשא בכל הוצאותיו של התובע. ביחס לעזרת צד ג' נטען שמעבר לתקופת אי כושר של 3 חודשים לא ניתנה ולא תינתן עזרה נוספת ובגין כך יש לפסוק לכל היותר סך של 10,000 ₪. בנוגע לכאב וסבל הציעה הנתבעת סך של 110,000 ₪ בהתאם לשיעור של פי 3 מגובה הפיצוי בגין תאונת דרכים.
14. ביחס לקיבוץ נטען שהוא אינו זכאי להחזר מעבר ל- 3 חודשים בהם נעדר התובע מעבודתו. נטען שהתחשיב הפנימי של הקיבוץ לא הוכח באופן כללי וגם לא הוכח כרלוונטי לתובע. נטען שהתובע דיווח על שכר של 1,666 ₪ למל"ל וזה הסכום שדווח למל"ל על ידי הקיבוץ. נטען שלכל היותר תביעת ההטבה יכלה לעמוד על סכום הקרוב לשכר הממוצע במשק במשך 3 חודשים המגיע לסכום של 24,000 ₪. נטען שהפסדים שיוחסו לצורך להזמין עבודות מקבלני משנה לא הוכחו. ביחס להוצאות נטען שהוכח סך של 2,500 ₪.
15. בסיכום נטען להפסדים כדלקמן (בכפוף לטענות בנוגע להעדר אתריות): כאב וסבל – 110,000 ₪; עזרה לזולת – 10,000 ₪; הפסדי שכר – 24,000 ₪; הוצאות – 2,500 ₪. נטען שיש לנכות את הסכומים שנפסקו על ידי המל"ל בסך 4,140 ₪ ו- 15,570 ₪.

דיון

נסיבות התאונה

16. גירסת התובע היתה שיום לפני התאונה, בתאריך 9.5.06, התקשר אליו בשעות הערב מרכז הרפת, וידנפלד, ועדכן אותו שמשאבת מפרדת הזבל ברפת אינה תקינה וגרמה להקפצת מפסק עומס היתר של מנוע המשאבה ויצאה מכלל פעולה. התובע הגיע לבקשת מרכז הרפת בבוקר למחרת לצורך תיקון מקרר ותיקון המשאבה. הוא פגש במקום את מרכז הרפת טרם ניגש לתיקון המשאבה והלה לא עדכן אותו בשום שינוי. על כן, התובע לא מצא לנכון להוציא את כבל המשאבה מהחשמל או לגשת למפסק וניגש ישירות לבדיקה מכנית של המשאבה. כאשר ידו הימנית היתה בתוך רצועות המנוע, המנוע החל לפעול באופן פתאומי ואצבעותיו נתפסו (סעיפים 4 – 8 לתצהיר התובע, חקירת התובע בעמ' 17 ש' 12-18).
17. גרסאות העובדים האחרים בקיבוץ תמכו בגרסת התובע: נמרוד וידנפלד ששימש כמרכז הרפת אישר את הגרסה בתצהירו כמו גם עשור בהיר, עובד נוסף ברפת. על פי תצהירו של עשור התברר שבלילה שבין 9.5.06 ליום 10.5.06 במהלך עבודתו השגרתית ברפת הוא עבר על ידי מפרדת הזבל, ניגש לבדוק את המפסק, ראה שהוא כבוי ולכן הפעיל אותו מחדש. הוא לא ידע שדווח על תקלה במשאבה ולא יידע אדם אחר על כך שהפעיל את המשאבה.

18. באשר למעמד התובע בקיבוץ ובחשמליה, לא היתה מחלוקת אמיתית בין הצדדים ועלה בצורה ברורה שמדובר באדם בעל ניסיון רב שהיה אחראי שנים רבות על כל נושא החשמל בקיבוץ ואכן היה החשמלאי של הקיבוץ בהא הידיעה. התובע עבד בחשמליה של הקיבוץ מאז שהצטרף לקיבוץ מתברת הנוער וניהל את החשמליה משך שנים רבות לאחר מכן (עמ' 14 לפרוטוקול מיום 2.5.11 ש' 27 – 29; עמ' 15 כולו).
19. בחקירתו התובע תיאר את הפעולות שעשה וטען שניגש למשאבה ללא שבדק קודם את המפסק או את החשמל היות והיה בטוח כתוצאה מהדיווחים שנמסרו לו שאין חשמל במשאבה. הוא הודה שאילו היה יודע שזרם החשמל לא נותק, היה מפסיק את הזרם קודם לכן (עמ' 18 ש' 28 – 30). הוא גם הודה שבדרך כלל בתיקון מכונה חובה לנתק את הזרם קודם לטיפול בה (שם, ש' 31, עמ' 19 ש' 1 – 5).
20. לאחר ששמעתי את גרסאות העדים בנוגע לאירוע, הגעתי למסקנה שיש לייחס אשם תורם משמעותי, אולם לא מכריע לתובע. לא התרשמתי שהתובע זלזל במכוון בחובותיו או נטל סיכון במכוון אלא כפי שהעיד לאור הדיווחים שנמסרו לו התקבעה במחשבתו ההנחה שהתקלה במשאבה – שהיא תקלה שכיחה הנגרמת על ידי עומס יתר של מוצקים במפרדה – גרמה לכך שמפסק הפחת קפץ וניתק את החשמל מהמשאבה. הנחה זו נוצרה בשני נדבכים, נדבך ראשון עת שמרכז הרפת שדיווח לו על התקלה בערב, ונדבך שני כאשר פגש אותו למחרת בבוקר ולא סיפר לו על שום שינוי במצב. התברר שללא ידיעת שניהם עובד אחר של הרפת עבר במקום בלילה והפעיל את המערכת. אילולא ההתערבות האמורה, הנחת התובע היתה נכונה, אם כי אין היא משקפת עבודה בטיחותית כיוון שכללי התירגולת מחייבים בכל זאת וידוא הפסקת הזרם. אין להכחיש שהתובע לא פעל בצורה מקצועית היות והוא התיר להנחה האמורה לשבש את שגרת הבדיקה ולא בדק בכל זאת קודם לכן שאכן אין זרם חשמל במשאבה. בנסיבות המקרה, לדעתי יש לייחס לתובע 20% אשם תורם (השוו עס: 4114/90 אברהם בן שושן נ' כריכיה קואופרטיבית בע"מ (30.11.1993); ת"א(חי') 7348/02 מוניר חאמד נ' חלבבי נסיב ובניו (נבו, 25.2.2010)).
21. נטענו טענות בקשר להעדר גידור, ברם, בנסיבות המקרה הימצאות גידור לא היתה משנה לכאן או לכאן כיוון שהתובע היה חייב לתחוב את ידיו בתוך המשאבה כדי לבדוק את התקלה ובנסיבות היה ממילא מזיז גידור הצידה.

איחוד עילות התובע והקיבוץ ותחולת הביטוח

22. לאור הוספת הקיבוץ כתובע נוסף, לא נותר צורך לדון בשאלת הפסדיו של התובע לעומת הפסדיו של הקיבוץ או כל סוג של התחשבות פנימית ביניהם. ברור כי קיים הפסד כולל במידה ואקבע כי לתובע נגרם נזק בר פיצוי. למען הנוחות, אייחס את כל ההפסדים לתובע כאילו היה עובד של הקיבוץ. ויתור הקיבוץ על תביעת מיטיבים מבטיח שהנתבעת לא

תעמוד בפני סיכון של כפל פיצוי. כמו כן, מנוסח הפוליסה עולה כי הנתבעת 2 קיבלה על עצמה את החובה להטיב נזקים, אם יגרמו מחמת רשלנות, של עובדים חברי הקיבוץ.

שיעור הנכות

23. עיינתי בחוות הדעת הרפואיות שיש לציין נעות סביב שיעורי נזק דומים. לא מצאתי ביניהן הבדלים משמעותיים ונראה לי שיש לייחס לתובע נכות רפואית בשיעור של 30%. באשר לנכות התפקודית הנני מקבל את עדות התובע בעניין הקשיים התפקודיים מהם הוא סובל. כזכור, מדובר באדם המבצע עבודה המחייבת הפעלה רבה של הידיים והאצבעות. עוד יש להוסיף שמדובר בידו הדומיננטית של התובע. צירוף הדברים מביא לכך שהנני מעריך שהנכות הרפואית והנכות התפקודית תהיה.

הנזק

היקף עבודת התובע

24. התובע הצהיר שעבד משרה מלאה טרם התאונה למרות גילו. הוזכר שהתובע היה בן 67.5 שנה במועד התאונה. בעניין היקף העבודה של התובע אני מעדיף את גרסת הנתבעת על פני גרסת התובע. העדפה זו נובעת משתי סיבות: הנתבעת הביאה לעדות חבר קיבוץ נוסף העובד בחשמליה יחד עם התובע, העד חן סהר. בתצהירו הוא פרט שטרם התאונה התובע עבד כחצי משרה בחשמליה וגם כיום הוא עובד כחצי משרה. בנוסף, הוגש מסמך נ/1 שהינו טבלה שהתובע מילא ביום 6.11.02, על פיה הוא הצהיר שהינו פנסיונר שעובד 4 שעות עבודה ביום. בנוסף הוגש נ/2 שהינו פרוטוקול הועדה מהמוסד לביטוח לאומי לקביעת דרגת נכות, שם גם הצהיר התובע שהינו פנסיונר שעובד חלקית כחשמלאי.

25. בנוגע לשווי עבודתו של התובע, מקובלות עלי הערכות באי כוחו. ראשית, באותו קיבוץ נראה שעבודת חבר מחושבת לפי 80 ש"ח לשעת עבודה ובעניין זה מקובלת עלי עדותו של מרכז המשק, רז נור והמסמך נספח א' שהוגש יחד עם תצהירו (ראו גם עדות מרכז המשק בעמ' 25 ש'28-22). יוצא שמשרה מלאה מחושבת בקיבוץ בשווי 14,000 ש"ח לחודש. גם אילו הייתי צריך להעריך את שווי עבודתו של מנהל החשמליה בקיבוץ הייתי מגיע לסכום דומה (ת.א. חי') 781/05 זולטן תות נ' קיבוץ הזורע, 12.8.08 – באותו מקרה בקיבוץ אחר שכרו של מנהל החשמליה שלא הגיש את התביעה הוערך בשווי של 12,000 ש"ח לחודש).

26. באשר להיקף המשרה לאחר התאונה, שוכנעתי שאמנם התובע חזר לאותו היקף משרה מבחינת שעות אבל מקובלת עלי עדותו שהוא מסוגל לבצע פחות משימות באופן משמעותי באותו זמן לאור מוגבלותו ועובדה היא שהחשמליה מעסיקה עובד נוסף מאז התאונה (עדות התובע עמ' 21 ש' 9-3). בנוסף, על אף שמדובר בהפנייה כללית, שוכנעתי שחלק מהעבודות

שהתובע נהג לבצע, כגון העבודות במדגה, מבוצעות על ידי גורמי חוץ כיום לעומת העבר (תצהירו של רז נור, סעיפים 12 ו-14 ונספח ג', עדות מרכז המשק עמ' 28 בשי' 18-24).

27. כתוצאה, הנני מעריך את שכרו החודשי של התובע בסך של 7,000 ₪ ושיעור נכות של 30% מביאה להפסד של 2,100 ₪ לחודש.

ראשי הנזק

28. הפסד השתכרות לעבר – 3 חודשים מלא – 21,000 ₪. ובנוסף 56 חודשים X 2,100 ₪ לחודש = 117,600 ₪ ובסך הכל סך של 138,600 ₪.

הפסד השתכרות לעתיד – התובע הינו בן 73 כיום. התרשמתי מעדותו שמדובר באדם פעיל וגילו לא נתן בו אותותיו עד כה. יחד עם זאת, נראה לי שאין זה סביר שיאריך לעבוד בהיקף עבודתו הנוכחית מעבר ל- 3 השנים הקרובות. $34.3865 \times 2,100 = 72,211$ ₪ הפסדי פנסיה – 10% - 7,200 ₪.

כאב וסבל – הנני מעריך שיעור ראש נזק זה בסך של 150,000 ₪ (השוו עם: ת"א(ח"י) 1039/00 ציון מיכילוב נ' בתי יציקה וולקן בע"מ (נבו, 15.5.2005).

הוצאות לעבר ולעתיד – 15,000 ₪.

עזרת צד ג' – 40,000 ₪.

סיכום ביניים- 422,411 ₪.

הפחתת אשם תורם של 20% - 337,928 ₪.

ניכוי תגמולי מל"ל – 20,000 ₪.

סך הכל לתשלום על ידי נתבעת 2 - 317,928 ₪.

לסכום זה יתווסף שכ"ט עו"ד בסך 73,759 ₪ והחזר הוצאות בהתאם לפסיקתא שתוגש.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום.

ניתן היום, י"ד אייר תשע"א, 18 מאי 2011, בהעדר הצדדים.

דניאל פיש 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן